

Вираження негативних емоцій в сучасній англійській мові

Черниш Людмила Миколаївна

З давніх-давен вчених цікавить багато питань, пов'язаних з емоціями: їх роль в пізнанні світу, місце в лексичному значенні слова, статус з позиції фізіології, психології, філософії, лінгвістики та інших наук їх співвідношення з істиною (чи здатна мова емоцій говорити істину?), з інтелектуальним і раціональним, оціночним і експресивним і іншими. Для лінгвістики найбільший інтерес представляє проблема семантичної інтерпретації і категоризації емоцій.

Емоції-такі явища, щодо яких до сих пір ведуться наукові суперечки. Існує ряд наукових теорій де по-різному трактують механізми виникнення і сутність емоцій.

Емоції людини робляться відчутними завдяки слову. Слово може не тільки висловлювати емоцію, а й саме бути емоційним фактором, тобто викликати емоцію. Оскільки емоції мож уть бути предметом оцінки, отже їх можна описати словами.

Великі суперечки у вчених викликає факт співвідношень емоцій і оцінок їх ролі у вираженні експресивної функції мови. Спроби описати емотивно забарвлене значення як «класичне» засіб вираження експресивної функції мови були зроблені практично одночасно Т.А. Графовой, Н. А. Лук'яною, Т. А. Трипільською, В. Н. Телія та ін.

Позначення (номінація) емоцій мовою, їх вираження в мові і диференціація самих емоцій тісно пов'язані з класифікацією емоцій. На сьогоднішній день налічується більше 500 різних емоцій людини. У психології та нейрофізіології неодноразово пропонувалися і продовжують пропонуватися різні класифікації емоцій. Факт численних класифікацій говорить про їх меншовартість, оскільки кожна з них дотримується одних умов і не може враховувати інші. Поки в

науці відсутня єдина теоретична основа емоцій, розробка їх класифікації досить проблематична. З цього приводу Б. І. Додонов пише: «Очевидно, універсальну класифікацію емоцій створити взагалі неможливо, і класифікація, добре служить для вирішення одного кола завдань, неминуче повинна бути замінена іншою при вирішенні іншого кола завдань, принципово відмінних від перших» [3; с. 2].

Типологічно емоції можуть бути віднесені до трьох різних груп лексики мови: 1) лексика, яка називає емоції (*malice, despair, annoyance* etc.); 2) лексика, яка описує емоції (*furiously, with hate, etc.*); 3) лексика, що виражає емоції («*You snake!*»; «*How tender!*» etc.)

Емоції характеризуються різними підставами. В основу даної роботи покладено характеристика «модальність переживання», тобто позитивна чи негативна конотація емоцій.

Як відомо, найбільш частотні є негативні емоції [8]. Діапазон виразу негативних емоцій набагато ширше і різноманітніше в порівнянні з позитивними емоціями. Позитивний спектр менш багатий відтінками емотивно-оцінного ставлення, ніж негативний, оскільки сприймається як норма і тому не потребують настільки ж детальної диференціації, як відхилення від неї.

Для того, щоб виділити негативні емоції, звернемося до розгляду фундаментальних емоцій. Слідом за К. Е. Ізард виділяємо 10 типів фундаментальних емоцій [4]. З них, за нашими спостереженнями, найбільш частотними є такі:

- гнів (*damn, hate* etc.). Як показує аналіз мовного матеріалу, вираз емоції гніву становить 10% всіх прикладів.
- відраза (*disgusting, ugly* etc.). Ця емоція виникає разом з гнівом, але має свої ознаки: якщо емоція гніву викликає бажання покарати, то відраза є бажання позбутися кого або чого-небудь. Частота вираження в мові -7% вибірки

- презирство (miserable, fatty etc.) - емоції, що відображають деперсоналізацію іншої людини або цілої групи, втрата ним своєї значущості для людини, переживання останнім своєї переваги в порівнянні з ними. Виявом зневаги має місце в 15% ілюстративного матеріалу;
- страх (horror, terrible etc.) - переживання, що викликається отриманням прямої або опосередкованої інформації про реальної чи уявної небезпеки, очікування і передбачення невдачі при здійсненні дії, обумовленого виниклою ситуацією. Психологи стверджують, що страх є найсильнішою негативною емоцією. Емоції страху представлені в 12% аналізованого мовного матеріалу;
- здивування («Really! You what?») - емоції здивування викликають ті ж умови, що й страх, це своєрідна форма страху, як стверджують психологи, але при страху увага зосереджується на передбаченні, а при здивуванні-на причинах незвичного. Вираз подиву зустрічається в 12% наших прикладів;
- горе-страждання («Oh God, oh, please ...») - емоція, що викликається комплексом причин, пов'язаних з непоправними життєвими втратами, яка нерідко переживається як зневіра, відчуття самотності, жалість до себе, відчуття власної непотрібності, покинутості, нерозуміння оточуючими. Частота вираження в мові 10%.

Дві або більше фундаментальних емоцій можуть об'єднуватися в особливі комплекси, які, проявляючись у людини відносно стабільно і часто, визначають якусь їй постійно присутню емоційну рису [7].

1. Тривожність (7% вибірки) - комплекс фундаментальних емоцій, головним компонентом якого є страх, а доповнюють - горе, гнів, сором, вина, наприклад: «I killed her son - I do not know how, but I killed him - I'm guilty - oh, Mike - what am I going to do? »
2. Депресія (15% ілюстративного матеріалу) - комплекс, що включає горе, гнів, відразу, презирство, страх, провину і боязкість. При цьому гнів, відразу,

презирство можуть бути як зовні спрямованими, так і внутрішньо спрямованими,:

«... I had everything budgeted - practically to the last dime - and now I might be stranded up here with all you - you Yankees» (Campbell)

«Mike, please, I know it looks bad but?» - «Bad? Con was my only hope, and he's gone ... I'm finished», he whispered. «I've no hope left now». (Gordon)

3. Ворожість (12% прикладів) -Взаємодія емоцій гніву, відрази і презирства, іноді веде до агресії чи ненависті, наприклад:

She spoke quickly now, with little gasps. «... I hate him. I 'll never forgive him now. (Michaels)

У порівнянні з емоціями, почуття -більш стійкі і тривалі психічні явища мають чітко виражений предметний характер, це емоційні процеси більш високого рівня.

Якщо розглядати естетичні почуття, тут виділяються почуття комічного і трагічного, а похідним від них є іронія (протиставлення позитивного негативному, піднесеного смішному, підкреслення недосконалості світу з позицій ідеалу) [7].

Іронію («What a loverlike speech!») вданому випадку можна розглядати з позиції вираження негативного ставлення до суб'єкту або об'єкту дійсності і поставити її в один ряд з такими негативними емоціями, як гнів, презирство і т.д. Вираз іронії в мові становить близько 20% ілюстративного матеріалу.

Таким чином, на підставі перерахованих вище фактів можна зробити наступні висновки. Емоції мають двучастну структуру. Вони параметричні. Емоції тісно взаємопов'язані з оцінками, іноді їх параметри можуть комбінуватися - перетинатися, нашаровуватися один на одного. Незважаючи на відсутність єдиної класифікації, серед найбільш часто висловлюємих у мові негативних

емоцій можна виділити наступні: гнів, презирство, страх, здивування, горе-страждання, а також іронія.

Література

1. Витт Н.В. Речь и эмоции: Учеб. пособие к спецкурсу по психологии.- М.,1984.-150с.
2. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки.-М., 1985.-320 с.
3. Додонов Б. И. Классификация эмоций при исследовании и эмоциональной направленности личности//Вопр. психологии.-1975.-№6.-С. 1-7.
4. Изард К.Е. Эмоции человека.-М.,1980.- 195 с.
5. Лукьянова Н.А.Экспрессивная лексика разговорного употребления: Проблемы семантики.-Новосибирск, 1986.- 180 с.
6. Общая психология/ А.В. Петровский и др. - М.,1986 - 550 с.
7. Семиченко В.А. Психология эмоций.-К., 1999.- 128 с.
8. Человеческий фактор в языке: языковые механизмы экспрессивности.-М.: Наука, 1991.- 214 с.
9. Шаховский В.И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка.- Воронеж, 1987.- 191 с.
10. Экспрессивность на разных уровнях языка.- Новосибирск, 1984.- 160 с.